

DANİMARKA SİNEMASI'NIN 100 YILLIK YOLCULUĞU (Bölüm II)

Feridun AKYÜREK*

Journey of Danish Cinema in Its Hundred Years

Even there is no film industry, it is the Danish Cinema which provided its unique techniques, forms and adaptations from its own stories with their talented directors became the leading school with its inspiring root instead of being affected from others.

Since 1995, again with its talented directors, Dogma 95 itself with its strong and straight forward rules, and afterwards, it is again the Danish Cinema with its content, form and formatic forcing, who become very well known and talked about in film festivals.

Danish Cinema with its hundred years, it is a cinema with full of sources, promising to provide content/context analyses possibilities to young film makers.

Key words: Danish Cinema, Carl Theodore Dreyer, Dogma 95, Lars von Trier, Thomas Vinterberg, Soren Kragh-Jacobsen, Lone Scherfig.

.....

Giriş

Kişisel girişim ve yaratımlarla sürdürülen, Danimarka Sineması'nın, 100 yıllık yolculuğunun öyküsün günümüze dek olan süreci anlatılacak bu bölümde... Özetlersek, bugün hâlâ kullanılan teknik ya da sanatsal (içerik, biçim) öğeleri sinema sanatına kazandıran, başlangıcından İkinci Dünya Savaşı'na dek süren ilk yolculuk... sessizlik... ve 1995 çıkışıyla genç sinemacıları etkileyen ikinci yolculuk...

Danimarka Sineması'nda Dogma 95 eylemi'nin sonrası anlatılacak çalışmanın bundan sonraki bölümünde...

Dogma 95 ...

Dogma 95... Bu doğrultuda yapılan filmler... Sonraki filmler...

Dogma 95 filmlerinin gördüğü yoğun ilgi, başkaldırısının çekiciliği, sinemadaki tekdüzeliği kırıp yönetmenleri yaratıcı olmaya yönelttiği savı, altın bir fırsattı adlarını duyurmak isteyen genç yönetmenler için. Dogma 95 eyleminin özelliklerinden biri, bir yönetmenin filmini çok daha ucuza çıkarabilme yolunu öngörmesi. Gerçek mekanlar... doğal ışık kullanımı... genelde belgesellerde ya da haberlerde kullanılan, olayı gerçeğe daha da yakınlaştıran omuz / el kamerası...

* Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi

oyunculukta doğaçlama... kurguda (kimilerine göre filme dinamiklik katan sıçramalar / jump-cut) hatalarının kabul edilmesi... Söyleyecek sözü olanın eline kamerayı alıp film çekmeye başlamasını sağlaması... Gençlere bağımsız yönetmen olarak başlama fırsatı... Kısaca yönetmen ve düşüncelerinin özgürleşmesi... Kısaca Dogma 95'in görünürdeki yansıması böyle... Bu yansımasıyla usa gelen bir soru olmalı... "Dogma 95 film yapmak kolay mı?" Yapılan filmleri izledikten sonra -kimilerinin özet konuları aşağıda ve ekler bölümünde- görünen o ki kolay!.. (Diğer ülkelerde yapılan Dogma 95 filmleri için bkz. Ek bölümü.) Aralarında kimi ilginç / özgün öyküleri olanlar var. Ama genç yönetmenlerinin çoğunun, öykü ve biçimiyle *Festen (Şölen)*'i bir 'dogma' olarak kabul etmesi filmlerin konu olarak birbirine benzerliğini; kendini yineleyerek, kısır döngüye giren bir anlayışı getirdi... Sonuç olarak, Dogma 95'in öngördüğü yaratıcı ve saf sinema anlayışı bu değildi.

Şimdi sorulacak soru şu: Dogma95 eylemi bitti mi?

Dogma 95, Hollywood'un yoğun teknikli, görkemli ama yapay filmlerine karşı, teknik olanakları gözardı eden ve olabildiğince yalın olmayı savunan bir film yapma anlayıştı... "Sorgusuz kabullenilen kurallar ve kısıtlamalar yaratıcılığı körükler." Lars von Trier'in Dogma 95'i özetleyen sözleri... Ve *Idiots (Gerizekalılar)* Lars von Trier'in kurallarına uyacağı konusunda yemin ettiği eylem doğrultusundaki ilk ve son film... "Malzemenin sonsuz olanaklar sunabileceği ayırdına vardım ve tüm bu malzemeye dokunabilmek etkileyiciydi" diyen Lars von Trier ve yandaşı Thomas Vinterberg'in, birer filminden sonra, ileride yapacaklarının, savunduklarıyla çelişeceğini düşünerek -sonraları kısır döngüye dönü-

şen- öncüsü oldukları eylemden vazgeçmeleri Dogma 95'in iffetini yitirmesiydi.

Cannes Film Festivali'nde teknik alanda iki ayrı ödül kazandığı (En İyi Film ve En İyi Oyuncu dışında) yapay ışıklı ve efektli, ünlü oyuncuların rol aldığı, *Dancer in the Dark (Karanlıkta Dans)*' da, Lars von Trier'in vazgeçmediği yalnızca tek bir kural var : Elde/ omuzda video kamera kullanımı... Kameranın belli bir yerden kullanımında oyuncular belli bir çerçeve içinde kalmak zorunda. Oysa Lars von Trier'in amaçladığı çok daha özgür bir oyunculüğün ortaya çıkması için, elde /omuzda kamera kullanımı çok gerekli.

Thomas Vinterberg'in, çivisi çıkmış bir dünyada aşkları ve yaşamları için savaşım veren yakın bir gelecekte boşanmak üzere olan John (Joaquin Phoenix) ve Elena (Claire Danes) çiftinin sıkıntılı ilişkisini anlattığı, Hitcock'un gerilim öğelerinden kimilerini içeren, dünya karmaşası ve kişiliklerin kendi içindeki karmaşa arasında bir koşutluk yaratmaya çalıştığı klasik aşk öyküsü *It's All About Love (Aşka Dair Her Şey)* (2002) filmi Dogma 95 kurallarından ayrılışını bir gös-tergesi...

Dogma 95'in tam anlamıyla yürümeyeceğine ilişkin ilk belirtiler, değişik bir anlatımı olan üçüncü Dogma 95 filmi olan *Milfune*'de görülür. Søren Kragh-Jacobsen'le söyleşiden: "Dogma eylemine katıldığımda onu çok zorlayıcı, eğlenceli, egoist ve çılgın buldum. Ne isterseniz yapma şansınız vardı. Yapımcılarla konuşma, ön gösterim yapıp izleyicilerin görüşünü alma zorunluluğunuz yok. Denetim tamamıyla sizde, elbette bu da yönetmenlerin çok sevdiği bir şey... Ben özellikle onuncu kuralı çok sevdim; kendimi belli etmemeye çalışan yönetmenler olarak filmlerimizi anonim çekiyorduk. Bu da oyunculüğün ve senaryonun ön planda olmasını sağlıyordu. Ancak Vinterberg ve Von Trier,

Cannes'da yarışmaya katılınca bu kural yok oldu. O andan başlayarak Dogma'nın birçok rengini izleyiciyle buluşturabileceğime inandım, çünkü o bir biçem değil, kurallar bütünüydü. Ve ne istersem yapmaya karar verdim. (...) Bir yaz ve bir aşk filmi çekmek istedim. Çevrem güzel kadınlarla dolu olmalıydı. Böyle bir film çekmeye karar verince, kimi kurallar bozuldu. Sonra içine müzik koymaya karar verdik. Elbette bunlar Dogma filmi görüntüsünü tamamıyla yok etti."

Dogma 95 kimilerine göre bir akım... Kimilerine göre iki 'haylaz' yönetmenin sonradan tükürdüklerini yaladıkları bir deneyim... Kimilerine göre, "Dogma 95 olmasaydı Danimarka sinemasının adı bu kadar geçer miydi?" sözleriyle açıklanan bir pazarlama tekniği... Ne denilirse denilsin varolan iki gerçek var : Danimarka Sineması... Çekilen filmlerin başarısı... Yine, ne denilirse denilsin, yönetmenlerin kısır döngü içinde, kurallarıyla Dogma 95'i denemesi, daha sonraki çalışmaları için kullanmayı reddettikleri aygıtlara daha değişik bir görüşle bakmalarını sağladı. Bu da sinema adına bir kazanç...

Dogma 95 Sonrası Lars Von Trier Filmleri

Lars von Trier'in Dogma 95 sonrası filmleri, biri İskoçya'da, diğerleri uçak korkusu nedeniyle hiç gitmediği Amerika'da geçen bir üçleme... "Sanatın amacı ve gerekliliği hakkında safsataların gölgesinde kaybolmaya çalıştım. Ne var ki içimdeki tutkuları, cinsel isteklerimin acınacak sis perdesi altında bastırmayı başaramadım" diyen Lars von Trier, üçlemeyi özelliklerini sınamak ve sergilemek amacıyla kullandığını belirtir.

Breaking the Waves (Dalgaları Aşmak). Yönetmen: Lars von Trier / Senaryo: Lars von Trier, Peter Asmussen, David Pirie / Müzik : Klasik ve popüler müziğin önde gelen bestecilerinden / Görüntü Yönetmeni: Robby Müller / Oynayanlar: Emily Watson (Bess

McNeill), Stellan Skarsgård (Jan Nyman), Katrin Cartlidge (Dodo McNeill), Jean-Marc Barr (Terry), Adrian Rawlins (Dr. Richardson), Jonathan Hackett (Rahip), Sandra Voe (Anne), Phil McCall (Büyükbaba), Robert Robertson (Başkan), Sarah Gudgeon (Sybilla), David Gallacher (Glasgow'lu Doktor)... / (1996), 158 dak.

1996'da Cannes Jüri Büyük Ödülü, Felix Avrupa Ödülü, ABD Film Eleştirmenleri Derneği En İyi Film Ödülü başta olmak üzere, çeşitli ülkelerde önemli festivallerde birçok ödül kazanan Lars von Trier'in, daha çok oyunculuk ve senaryoya ağırlık vererek biçimini değiştirdiği -Dogma 95 kurallarını kimilerini uyguladığı- bir film *Breaking the Waves (Dalgaları Aşmak)*. 1970'li yılların kuzeybatı İskoçya'sında, küçük bir kasabada yaşayan Bess McNeil büyüklerinin katı Kalvinist tavırlarına karşı gelerek petrol işçisi Jan ile evlenir. Tutkulu bir sevdayla bağlandığı Jan yaşamındaki ilk erkektir. Jan'ın, işine geri dönmesine kadar her şey yolunda gider. Jan'ın geri dönmesi için dua eder Bess. Jan eve döner, ama boynundan aşağısı felçli olarak... Bu durum, cinsel yaşamlarını da etkiler. Jan, Bess'ten bir sevgili bulmasını ve yaşayacağı cinsel deneyimleri kendisine anlatmasını, bunun kendisini iyileştireceğini söyler. İlk başta dehşete düşen Bess, kocasının iyileşebilmesi için, isteksizce kabullenir Jan'ın isteğini. Zamanla, davranışlarının Tanrı tarafından yönlendirildiğine inanmaya başlar Bess... Trajiktir durum... Jan mucizevi bir biçimde iyileşmeye başlasa da... Aşağılanmasına karşın Bess, kendine önerilen yaşamı sürdürür. Birçok sinema eleştirmenine göre, bir yandan insanı derinden etkileyen hüznü öyküsü, bir bütünlük taşıyan sarsıcı senaryosu, yerinde kullanılan imgeleriyle, katı Kalvinist öğretileri sorgulayan, sevgiyi, aşkın sınır tanımazlığını irdeleyen ve inanç üzerine şimdiden kült film

statüsüne giren; diğer yandan, önceleri din ve aile baskısı altında ezilen, sonraları kendisini yatalak kocasına adayan, kocası uğruna erkeklerle yatan Bess McNeill kişiliğiyle, pek çok kesimin ağır eleştirisine uğrayan bir film *Breaking the Waves*. Görüş ve eleştirilere Lars von Trier'in yanıtı ise şu: "İyi olan her zaman bir yerlerde anlaşılacaktır."

Dancer In The Dark (Karanlıkta Dans). Yönetmen: Lars von Trier / Senaryo: Lars von Trier / Müzik: Björk / Görüntü Yönetmeni: Robby Müller / Oynayanlar: Björk (Selma), Catherine Deneuve (Kathy), Vladica Koslic (Gene), David Morse (Bill), Peter Stormare (Jeff), Joel Grey (Oldrich Novy), Vincent Paterson (Yönetmen), Cara Seymour (Linda), Jean-Marc Barr (Norman).. / Danimarka - Fransa-İsveç Yapımı (2000), Müzikal Drama, 139 dak. / (Bilgi ve fotoğraflar: www.dancerinthedarkmovie.com ve <http://www.sinemafanatik.com/eskifilmler2/dancerinthedark.html> bkz.)

1960'lı yılların Amerika'sı... Filmde anlatılanlar, göçmen bölgesinde, Bill adlı bir polisin sahip olduğu arsadaki dökük karavanda, her yeni günü bir öncekinden daha zor ve acılı geçiren, 10 yaşındaki oğlu Gene ile yaşayan kısa boylu çekik gözlü Çekoslovak göçmen Selma Jezkova'nın öyküsü. Kalıtsal göz hastalığı nedeniyle görme yetisini yitirmekte olan Selma, doktorun uyarısına karşın, yine de canla başla birden fazla işte çalışmayı sürdürür. Tek amacı, büyüdüğünde kalıtsal göz hastalığı nedeniyle Gene'nin kör olmaması için ameliyat parasını biriktirmek. Selma'nın yaşamda tek mutluluk kaynağı şarkı söyleme müzikallerde şarkı söyleyip dansetmek ise gerçekleştiremeyeceği düşü. Yakın arkadaşı Kathy yeteneğini ancak bir müzikalde oynayarak kanıtlayabileceğini söyler. Ne var ki olaylar Selma'nın istemleri dışında gelişir... Düşüncesizce harcama ya-

pan karısına para yetiştiremeyen ev sahibi Bill, bir akşam Selma'ya eşi ile olan sorunlarından söz eder. Bill, konuşma sırasında Selma'nın para biriktiğini öğrenir. Gözlerinin iyi görmemesinden yararlanarak Selma'nın parasını çalar. Selma parasını ister. Ama Bill reddedince istemediğini onu öldürür. Film, ölüm cezası alan Selma'nın hücredeki yaşamı ve asılma sahnesinin gerçekliği ile önceki sahnelerinden ayrımsal bir boyuta dönüşerek sonuçlanır.

Amerikan düşü her zaman gerçekleşmez... verilen iletilerden biri bu. Sistem eleştirisi de yapan filmin en önemli iletişi ise, ölüm cezasının olmadığı Danimarka da, Danimarka'lı bir yönetmenin duyarlılığı ve ölüm cezasına karşı çıkışı... "Danimarka ve genel olarak İskandinav ülkeleri, ölüm cezası oldukça yabancı, çünkü bu ülkelerde ölüm cezası geleneği yok. Ancak, ölüm cezası benim için bir paradox olup aynı zamanda bir kin güttür. Bu kin gütmenin devlet tarafından uygulaması tehlikelidir. Kişi olarak ölüm cezasına karşıyım" der Lars von Trier.

Otuz milyon dolara mal olan *Dancer in the Dark* filmi nedeniyle, Dogma 95 kurallarına uymadığı konusunda eleştirilir Lars von Trier... Ama filme, bu açıdan değil, kuralların altında yatan düşünsel anlayışa getirilen sinemasal yorum; yanılısına ve gerçeklik arasındaki uçurumun gerçek yaşamdaki kötü sonuçları açısından bakmak daha doğru. Ama filmde yine de kimi Dogma 95 kurallarının kullanıldığını görmek olası :küçük bütçe, doğal ışık, göze seslenen renk tonları, film başladıktan sonra bir dakika müzik eşliğinde yalnızca beyazperde görüntüsü (filmin sonunda aynı durum), sonra filmi akıcı kılan devinimli kamera görüntüleriyle fabrikada işçiler... yine devinimli kamera ile klasik Hollywood müzikalleri danslarına karşı, oldukça iddialı doğal dans sahneleri...

Değişik bir yaklaşımla, Hollywood müzikallerini alışlagelen biçimini yansıtmaktan kaçınan, duygu yoğunluğuyla müzik ve dramayı birleştirerek izleyiciyi etkileyen Lars von Trier çalışması *Dancer In The Dark*. Cannes Film Festivali'nde Lars von Trier, En İyi Yönetmen; Björk, En İyi Kadın Oyuncu olarak Altın Palmiye ödülü aldı.

Dogville. Yönetmen: Lars von Trier/ Senaryo: Lars von Trier/ Görüntü Yönetmeni: Anthony Dod Mantle/ Oynayanlar: Nicole Kidman (Grace), Harriet Andersson (Gloria), Lauren Bacall (Ma Ginger), Jean-Marc Barr (Büyük Şapkalı Adam), Paul Bettany (Tom Edison Jr.), Blair Brown (Bayan Henson), James Caan (Büyük Adam), Patricia Clarkson (Vera), Stellan Skarsgard (Chuck), Ben Gazzara (Jack)... / Danimarka - İsveç - Fransa ortak yapımı (2003), Gerilim - Dram, 177 dak. /

İnsanın eline fırsat geçtiği her an ne kadar 'kötü' olabileceğini ve adalet kavramını irdeleyen küçük / yoksul Dogville adlı Amerikan kasabasında geçen öykü... Bir giriş (prolog) ve dokuz bölümden (episode) oluşan, İngiliz oyuncu John Hurt'un sesiyle bütünlüğü sağlanan; spor salonunu andıran çıplak büyük bir stüdyoda, kaba bir siyah halıyla kaplı bir zemin üzerinde, ekonomik bir dekor içeren -sınırları beyaz çizgi ile belirlenen duvarsız binalarıyla- mekânda geçer film. Her bina, kullanılan simgelerle filmin geçtiği 1930'ları çağrıştırır: Eski duvar kağıdıyla kaplanan bir duvar, demirden bir karyola, eski tip bir yazar kasa ve kiliseyi betimleyen boşluğa asılı bir kulenin tepe kısmı... Burası, tüm saydamlığına karşın, yine de kimi skandalların önlenemeyip, örtbas edildiği Rock dağlarındaki Dogville adlı kasaba... Gangsterlerden kaçan Grace, Dogville'e sığınır. Kasabanın biricik düşünürü Tom Edison, güzelliğinden etkilendiği Grace'e

yardım etmeye karar verir, ama kasaba halkının da olurunu aldıktan sonra... Akan zaman içinde kasabalılar, Grace'i tanır, aralarına katılmasına izin verir. Grace, yardımseverliğiyle herkesin sevgisini kazanır. Ama, banka soyguncusu olarak arandığını belirten duyuru asıldığında, kasabalıların Grace'e karşı tutumu değişir. Duyuru gangsterlerin bir oyunudur... Ama anlatıcının dediği gibi, "Dogville dişlerini göstermeye başlar." Görünen kasabalının öteki yüzüdür... Tacizlerin, nefretin, hor görmenin ve aşağılamanın odağında bulur Grace kendini... Birlikte yaşadığı Tom bile güvenmez ona. Umarsızlık içinde bir kurbandır artık... Kasabanın erkekleri cinsel açıkları için Grace'i kullanırken, kadınlar da onu psikolojik olarak çökertmeye çalışır. Boynuna demirden bir tasma takılır. Bütün bu eziyet, gangsterlere haber verilmesiyle son bulur. Dogville Grace'den kurtulacaktır. Ama film, Trier biçimine son derece karşıt bir dönüş yaparak biter... "İntikam, güzel intikam!"

Lars von Trier bu filminin ortaya çıkış öyküsünü şöyle anlatır: "Aslında her şey Sebastian'ı (Danimarkalı halk müziği şarkıcısı) dinlerken başladı. (...) 'Greatest Hits' albümünde, daha önce hiç dinlemediğim Brecht'in 'Pirate Jenny' şarkısının bir versiyonunu duydum. Çok iyidi ama elbette Brecht'e yaklaşımın en uygun yolu değildi. (...) Bu Kurt Weill'in müziğiyle olmalı. Annem büyük bir Brecht hayranıydı. (...) Ona göre, Brecht ve Weill hayal edebileceği en yenilikçi kişilerdi. Ben onlarla hiçbir zaman yakından ilgilenmedim ama kimi oyunları gördüm ve Pirate Jenny'nin yer aldığı 'Üç Kuruluşluk Opera'yı da biliyorum. Bu oyunu hep sevmiştim ama arabada şarkıyı dinleyene dek ne kadar harika bir şarkı olduğunu -özellikle de şarkının sözleri ve intikam düşüncesi- ayırmıyordum. Bunlar o kadar Danimarka'ya ilişkin olmayan şeyler ki... Bu nedenle şarkıya aşık oldum ve öyküyü yazma isteği duydum. Ayrıca Amerika'da geçen bir film

yapmak istediğimi de biliyordum, çünkü 'Dancer in the Dark'ın Cannes'da aldığı tepkiler beni kızdırmıştı. Orada Amerikalı gazeteciler, hiç bulunmadığım bir ülkeyi eleştirdiğim için bana verip verip verip vermişlerdi. Ben de aynı şeyi yinelemeye karar verdim. Bence o kadar çok insan Amerika'ya gidiyor ki, Amerika'yı hiç görmemiş birinin filmi izlemek ilginç olmalı. Amerika bunu zaten yıllardır yapıyor. Hollywood bu biçim filmlerde uzmanlaştı. Yasaklanmış olması da benim için çekici kıldı. Böylece Jenny'nin ve Amerika'nın 1930'lardaki bunalım döneminde geçen öyküsü ortaya çıktı." Lars von Trier diğer filmlerinde de, temel izlek olarak verdiği Hıristiyanlık, kitle ahlakının ikiyüzlüğü, kadının konumu gibi sorunları bir kez daha, filmin alt metnine yerleştirilerek yineler. Buna karşın *Dogville*'de, kimseyi suçlamaz yine de. Amacı, yalnızca 'ne de olsa insan doğası' demek... (Daha fazla bilgi için bkz. Beyazperde.com - *Dogville* üzerine eleştiriler: "*Dogville: Amerika'yı Görme Biçimleri*", "*Dogville: Amerikan Rüyasının Sonu*").

The Five Obstruction / De Fem benspænd (Beş Engel). Yönetme : Lars von Trier, Jørgen Leth / Senaryo: Lars von Trier, Jørgen Leth / Görüntü Yönetmeni: Kim Hattesen, Dan Holmberg / Oynayanlar: Jørgen Leth , Lars von Trier... / Danimarka - İsveç - Belçika - Fransa ortak yapımı (2003), Belgesel - Dram, 90 dak.

Lars von Trier için, Jørgen Leth'in yıllar önce çektiği *Perfect Human (Kusursuz İnsan)* adlı kısa film bir başyapıttır. Trier, Haiti'de yaşamını süren Jørgen Leth'i sarsmak, kendine getirmek için sert ve zorlayıcı bir proje geliştirir: Beş Engel Projesi. Leth, *Perfect Human*'ı beş kez yeniden çekecek ama her çekim Trier'in koyduğu engellere göre gerçekleşecek. Jørgen Leth anlaşmayı kabul eder... Ancak süreç içinde, Leth'ten bitip tükenmeyen güç isteklerde bulunan, hatalara karşı

sert, acımasız doyumsuz birine dönüşür Trier... Küba'dan Hindistan'a aylar süren yolculuklarla Trier'in kurallarına göre çalışarak beş filmi gerçekleştirir Jørgen Leth. Her biri büyüleyici atmosferlerle yaratılan, sinema adına beş başarılı film... Lars von Trier'in usta olarak saygı duyduğu Jørgen Leth'le yaptığı ilginç bir çalışma. Yarı belgesel-yarı kurmaca örgüsüyle -özellikle sinema sanatının çeşitli örneklerini görmek isteyenler için- Trier'in bugüne kadar yaptığı en şaşırtıcı yapım.

Lars von Trier hakkında son birkaç söz

Lars von Trier, hiç kuşkusuz, Carl Theodore Dryer'den sonra. Danimarka sinemasının uluslararası alandaki en ünlü yönetmeni... Sinemanın kendini yinelediği ve yeni şeyler deneyen sinemacıların az olduğu bir dönemde, her filminde yeni bir şey deneyen ve yeni bir görüş ile ortaya çıkan hemen hemen bütün türlere el atan ilginç, özgün, yaratıcı bir sinemacı...

Sinema izleyicisinin de genelde Dogma 95, özelde Trier filmleri söz konusu olunca ikiye ayrıldığı bir gerçek: Kimi sallanan kamerasının, yapay ışık ve müzik kullanımının gerçekçi ve huzursuz bir duygu yarattığını söyleyip severken; kimileri kamera devinimlerinin ve alışılmadık kurgunun filmin yarattığı etkiyi azalttığını ileri sürüp, nefret ettiğini söyler. Trier *Dancer in the Dark (Karanlıkta Dans)* filmiyle Cannes Film Festivali'nde ödülünü alırken salonun yarısı alkışlarken, yarısı yuhalar. Trier memnundur, istediği budur: "*Herkesin benden nefret etmesini ya da tam tersi, sevmesini istemezdim. Bu en iyisi.*"

Lars von Trier'in -*Perfect Human* dışındaki filmlerinde, din ile cinsellik, iftira, kibir, adam öldürme gibi kavramların çatışması içinde aynı temel izlekler sergilenir. *Katolik inancının katı kuralcılığı, günah-sevap kavram-*

larının etkisi: Küçük kasaba insanların din ile olan ilişkileri... Kendilerini kural koyucu olarak gören toplumlar ve insanlar arasındaki ilahi adalet kavramı... Katolik inancındaki büyük günahlar... Kadın: Ahlakçı bir tavırla, insanın mayasındaki kötülük aktarıırken, büyük acıları merkezdeki kadın kahramanlar çeker. Hasta olan kocasının isteğini yerine getirirse, onun ölmeyeceğine inanan ve bu isteği yerine getirdikçe Tanrının ona küstüğünü düşünen dindar bir kadın... Görme özürü, düşleriyle ile yaşayan, iftira sonucu idam edilen bir kadın... Toplum gözünde güçsüz duruma düştüğünde erkeklerin cinsel isteklerini doyuran, diğer kadınların aşağıladıkları bir yaratığa dönüşen kadın... 'İnsan özde kötüdür' savına, 'sessiz azizeler' boyun eğer ve kendileri için biçilen cezaları yaşamaya başlar.

"Söyleyeceğini söyledim işte, çok hoş bir duygu bu. Çocukça bir hayal, her şeyi kucaklayan bir alçakgönüllülük gibi tüm hoşgörülerini bir kenara bırakın; çünkü bu benim itirafım. Ben Lars von Trier beyaz perdenin mastürbasyoncusu" der Danimarkalı yönetmeni. "Filmin büyüğü görevini tamamlayıp, yarattığı yoğun duygular orgasm dalgaları gibi bedeni yaladığında... İşte benim ardına düştüğüm deneyim bu. Yalnızca bu duygu. Filmlerimin ardındaki itici güç hep bu duygu, başka bir şey değil." Bir başka açıklamasında dediği gibi "iyi bir film ayakkabının içinde kalmış taşa benzer."

İlk gösterimi 30 Nisan 2024 olarak belirlenen, belgesel özellikler içeren gerilim filmi olarak tasarlanan, her yıl değişik mekanlarda çekilecek üçer dakikalık bölümlerden oluşacak *Dimension (Boyut)* Lars von Trier'in jübile filmi...

Danimarka Sineması'nın Bugünü

Günümüzde yalnızca Lars von Trier ve Thomas Vinterberg'le sınırlandırmak doğru

değil Danimarka Sineması'nı... Geriden gelen yetenekli genç yönetmenlere haksızlık olur bu... Søren Kragh-Jacobsen, Kristian Levring, Lone Scherfig, Christoffer Boe... Danimarka Sineması'nın bugünü... Aşağıda anılan filmler bu görüşün doğruluğunun belgesi.

Wilbur Wants to Kill Himself / Wilbur begår selvmord (Wilbur Ölmek İstiyor). Yönetmen: Lone Scherfig / Senaryo: Lone Scherfig, Anders Thomas Jensen / Görüntü Yönetmeni: Jørgen Johansson / Oynayanlar: Jamie Sives (Wilbur), Adrian Rawlins (Harbour), Shirley Henderson (Alice), Lisa McKinlay (Mary), Mads Mikkelsen (Dr. Horst)... / (Danimarka, İngiltere - 2002), 111 dak.

Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca ile izleyicilerin yüreğine seslenen yönetmen Lone Scherfig'den yine yaşam, ölüm, sevgi gibi ağır konular üzerine büyümlü ve gülmeceyle karışık dokunuşlar...

Wilbur ve Harbour babalarından kendilerine miras kalan ikinci el kitapçı dükkanını çalıştıran, otuzlu yaşlarda iki kardeş. Ağabey Harbour mutlu, huzurlu ve sağlıklı bir yaşam özlemini çeken, iyi niyetli, melek yüzlü bir kişi. Ancak Harbour'un önemli bir sorunu var: Yaşama karşı tüm ilgisini yitiren, sürekli intihar girişimlerinde bulunan kardeşi Wilbur... Ölme isteği kadar, ölmeyi istemediği de belirgin Wilbur'un. Bu olgunun altı kalın kalın çizilir tüm intihar girişimlerinde. Yaşamları, bir gün dükkanlarına gelen utangaç, yaşam enerjisini yitmiş Alice ve kızı Mary ile birlikte değişir. Alice, temizlikçi olarak çalıştığı hastahane unutulan kitapları getirip satmaya başlamasıyla dostluk başlar; yine intihar girişiminde bulunan Wilbur'u kurtarıncaya, iki kardeşin yaşamına bir daha çıkmayacak biçimde girer. Alice ve Harbour arasında bir ilişki filizlenirken,

küçük Mary ve Wilbur arasında da bir bağ oluşur. Dörtlünün aynı evi paylaşmasıyla işler yoluna girmiş gibi görünse de, yaşam hiç beklenmedik sürprizlere gebe dir. Harbour'un ölümcül bir hastalığı vardır... Ölüm temasının üzerine fazla gittiği eleştirilerine karşı Yönetmen Lone Scherfig'in yanıtı şu , "Ölüm benim için önemli bir tema değil. İnsanlara iyi zaman geçirten ve umut veren, iyimser filmler çekmek istiyorum. Wilbur Ölmek İstiyor'da yaşam ve aşk üzerine olmasını amaçladığım bir film." Ölüme karşı kazanılan bir zaferden çok, yaşamın küçük anlarının gizli anlamının tartışıldığı bir film Wilbur Ölmek İstiyor...

"Danimarka küçük bir ülke, oradaki her şey başka filmlerde görüldü zaten" diyen Lone Scherfig, "yabancı bir ülkede film çekmeyi daha esin verici" bularak filmi Danimarka'da değil Glasgow'da çekmiş... Filmin büyük bölümü düzensiz, soluk renkli eski kitapların rastgele oraya buraya dağıldığı -kişiliklerin yaşamını da simgeleyen- kitapçı dükkanında geçer. Tıpkı dükkanları gibi karmakarışık ve düzensiz bir yaşam sürdürür öykünün kahramanları... Romantik güldürü olan *Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca*'da olduğu gibi Wilbur Ölmek İstiyor da tam bir Dogma 95 filmi değil. Ahlakçı, hatta yer yer tutucu dünya görüşü çerçevesinde, grup terapi sahneleriyle, garip kişiliklerle, acı çeken insanları anlatan Dogma 95 öyküleri dışında, güldürü ile dramatik öğeleri bir araya getiren izleyen saran bir yapım.

Reconstruction (Yeniden Sev Beni). Yönetmen: Christoffer Boe / Senaryo: Christoffer Boe, Mogens Rukov / Görüntü Yönetmeni: Manuel Alberto Claro / Oynayanlar: Nikolaj Lie Kaas (Alex), Maria Bonnevie (Simone - Aimée), Krister Henriksson (August Holm), Nicolas Bro (Leo), David Dencik (Barmen) /

Tine Grew Pfeiffer Yapımı (Danimarka - 2003) / Renkli, 91 dak.

Yaşamının aslında aşk yaşamının, mantıksız bir biçimde yeniden düzenlendiğini gören Alex adlı, Kopenhaglı genç bir adamın inanılmaz öyküsüne anlatır *Reconstruction (Yeniden Sev Beni)*... Son romanı üzerine yoğunlaşan August, bir başına kalıp çalışmak isteyince, kendisinden yaşça çok küçük karısı Aimée gezintiye çıkar. Kalabalık bir istasyon... Sevgilisi Simone'yi bekleyen genç fotoğrafçı Alex'in gözü birden Aimée'ye ilişir. Trende Aimée'yi bir kez daha görünce, Alex, Simone'ye açıklama yapmaksızın, içgüdüsel olarak Aimée peşinden trenden iner, izlemeye başlar. Aimée'nin ardından bara girer. Tanışmaları, sanki kırk yıllık arkadaş gibi konuşmaları... Alex'in, Aimée'ye aşık olması... otele gitmeleri o kadar hızlı olur ki... Ertesi sabah, otel odasında uyanan Alex ve Aimée, sözleşir sonra buluşmak üzere. Yaşamındaki boşluğu Aimée'nin olduğunu düşünür Alex.. Ama yaşamında çok şeyin değiştiğinin de ayırdına varması çok geç olmaz : Babası, komşuları, arkadaşları... hatta sokakta gördüğü sevgilisi Simone onu tanımaz. Artık kendisini tanıyacağını umut ettiği bir kişi vardır: Aimée... Alex Aimée'yle buluşmaya gider.

Sinema Eleştirmenlerinin Ortak Kanısı, 2000'li yılların En iyi 10 Filminden... Cannes Film Festivali / Altın Kamera Chicago Film Festivali / Altın Plak San Sebastian / Yılın Yönetmeni.

Sonuç

Bitirirken, dünden bugüne, yüzyıllık geçmişine bakıldığında şöyle bir genelleme yapmak olası Danimarka Sineması hakkında:

Sinemayı, sinema olarak gören yetenekli ve başarılı yönetmenleriyle varolan bir sinema.

Geçmişte ve şimdi işlediği konularla ilgiyi üzerine çeken bir sinema.

Yine ele aldığı temalarla, işlediği konularla, olaylara sert eleştirel yaklaşımda bulunan, çoğu kez bu yaklaşımı sert eleştirilerle karşılanan bir sinema.

Teknik ve sanatsal açıdan sinemaya kazandırdıklarıyla diğer ülke sinemalarını (özellikle Avrupa) etkileyen ve bağımsız sinemacılar için öncülük yapan bir sinema.

Son söz: Danimarka Sineması'nın geçmişteki ve günümüzdeki her türdeki filmlerini - özellikle Dogma 95'e karşı- önyargılı yaklaşımları bir yana bırakarak, izleyip, çözümlenerek daha varsıl bilgilere ulaşmak, kendilerini biçim ve biçem açısından daha da geliştirmek isteyen genç sinemacılar için önemli bir kazanç. Buna inanıyorum.

EK

Diğer Ülkelerde Dogma 95 Filmleri

Ortak Yapımlar

Cabin Fever / Når nettene blir lange (Dogma 19). Yönetmen: Mona J. Hoel / Senaryo: Mona J. Hoel / Oynayanlar: Svein Scharffenberg (Baba), Gørild Mausest (Kız), Zbigniew Zamachowski (Kayınbirader), Kari Simonsen (Anne), Bjarte Hjelmeland, Benedikte Lindbeck, Geir Kvarme, Turid Gunnes, Wiesława Mazurkiewicz, Krister Henriksson, Jerzy Nowak, Irena Kwiatkowska / *Freedom From Fear A/S* (Norveç, Danimarka, İsveç ortak yapımı - 2000), Dram, Renkli, 102 dak.

Norveç'te Noel tatili... Ve kalabalık bir aile... Aile, tatili değişik bir biçimde geçirmek için dağda kütükten yapılmış bir kulübe kiralar. Polonya'dan yakın akrabaları da gelerek onlara katılır. Herkeste sıkıntılı duygular uyandıracak kadar küçüktür kiraladıkları

kulübe. Büyük bir orta masasının çevresinde bulunan odalarda, yataklar -cezaevindeki gibi- ranzadır. Erkekler, kadınlar, çocuklar... ve ailenin astımlı köpeği bu ranzalarda üst üste yatar. Tam bir karmaşa. Sürekli yağın kar, dondurucu soğuk... Tek bir seçenek var : oturup içki içmek... Baba sarhoş olup küfür etmeye başlayınca tartışma çıkar; aile sorunları / gizleri bir bir ortaya dökülür. Aile bireyleri, düşüp kafasını yaran, sarhoş babayı, dondurucu gecede yaka paça dışarı atar. Sabah... Baba ortada yoktur... Çığlıklar... gözyaşı... Daracık mekanda geçen, elde -doğaçlama yapan- kamera ile anlatılan filmin öyküsü, *Festen (Şölen)*'e benzer bir aile kutlaması çerçevesinde gelişir. Çoğu eleştirmene göre, *Cabin Fever*, ilginç kişilikleri olan *Festen (Şölen)* kadar başarılı değil; yine aynı eleştirmenlere göre, ailelerin gürültülü ortamda söylemeye çalıştığı Noel ilahileri ve Polonyalı ailenin söylediği şarkı filmin en başarılı sahneleri...

ABD

Julien Donkey-Boy (Dogma 6). Yönetmen: Harmony Korine / Senaryo: Harmony Korine / Özgün Müzik: Jim O'Rourke, David Pajo / Görüntü Yönetmeni: Anthony Dod Mantle / Oynayanlar: Ewen Bremner (Julien), Brian Fisk (Havuz Temizleyicisi), Chloë Sevigny (Pearl), Werner Herzog (Baba), Joyce Korine (Büyükanne), Evan Neumann (Chris), Miriam Martínez (Genç Kız), Edgar Eriksson (Sakallı Adam), James Moix (Dansçı)... / Independent Pictures (1999), Dram, Renkli, 94 dak.

Dogma 95 kurallarıyla çekilen filmin ana konusu, şizofreni hastalığının aile yaşamı üzerindeki etkileri... Kızkardeşi Pearl'e bıraktığı oğlunu öldüren Şizofren Julien... Saçma ötesinde güreş düzenleyen garip bedenli kardeş... Kirli-beyaz pudralı yüzüyle Büyükanne... Kafasında gaz maskesi ile

dolaşan, tiran tavırlı Alman şiveli Werner Dükü... Görünen bir ailenin karikatürize edilmesi... Öylesine durumları gösteren *Julien Donkey Boy*'un gerçekte sergilediği ise daha fazla...

Chetzemoka's Curse (Dogma 10). Yönetmen: Maya Berthoud, Morgan Schmidt-Feng, Dave Nold, Lawrence E. Pado, Rick Schmidt, Chris Tow / Müzik: Joey Gillard ve Marlon Schmidt, Paul Baker, Brandon Quincy Griffin, Marlon Schmidt / Görüntü Yönetmeni: Morgan Schmidt-Feng / Oynayanlar: Maya Berthoud (Marie), Adam Kelly-Karagas (Adam), Stephen W. Gillard (Steve Roberts), Otis Roberts (Otis Barr), Sue Gillard (Sue Roberts), Jessica Gillard (Jessica Roberts), John Sanders (John, Bassçı), Joey Gillard (Davulcu), Alta Gonzales (Genç Kız Arkadaş), Matthew Pickard (Genç Erkek Arkadaş), D. Jean Gilliland (Gezi Acentası Sahibi), Robert Rutledge (Sokak Çalgıcısı), Levi Ross (Kamyonet Sürücüsü) / FW Productions (ABD)

Gerçek yaşam öyküleri: Maya Berthoud: *First Love* (Yirmili yaşlardaki Marie'e küçük kasaba otelinde hizmetçi olarak yaşamını sürdürür. Marie, kendisine umut veren, karısı ve çocuklarına ihanet eden, yaşlı adamla birlikte olur. Ama sonraları bu ilk aşkı ve birlikte olduğu adamın ihaneti acıtan rahatsızlık verir Marie, dua ederek bu rahatsızlıktan kurtulmaya çalışır. Sokak çalgıcısı ise, asıl ihanetin Marie'ye yapıldığını söyler şarkısında.) / Adam Kelly - Karagas: *Chetzemoka* / Sue Gillard: *Mother at 19* / Jessica Gillard: *Long Distance Relationship* / Robert Rutledge: *Betrayed Myself*.

Amerikana (Dogma 13). Yönetmen: James Merendino / Özgün Müzik: Robyn Hitchcock, Elmo Weber / Oynayanlar: James Duval

(Chris) / Morgan Vukovic (Sisse) / Gerhard Schmidt, Sisse Graum Olsen (2001)

Camera (Dogma 15). Yönetmen: Richard Martini / Senaryo: Richard Martini / Özgün Müzik: Peter Rafelso / Oynayanlar: Carol Alt (Kendisi), Angie Everhart (Kendisi), Rebecca Broussard (Kendisi), Anderson Bourell (Jimmy Cam), Big Daddy Carlos (Portekizli Sert Adam), Eric Eittel (Rehinci), Bruce Haring (Portekizli Kameraman), David Marconi (Parti Düzenleyicisi), Richard Martini (Kendisi), Peter Rafelson (Damat).../ Rich Martini Yapımı (2000), Fantezi - Güldürü, 80 dak.

Yaşamı ortalamanın üzerindeki kişilerin çevresinde gezinen, güldüren ve merak uyandıran, genellikle yatak odalarına girip çıkan, tecimsel çekimler yapan -çalınan, rehine konulan, satılan- bir video kameranın öyküsü... Tutkuyla -olabildiğince- çeşitli insanların yaşamlarının içine bakmaya çalışır Richard Martini'nin dijital *Camera*'sı... Ona göre, yapımcısının içten gelen gücünü, sezgisini ve yaratıcılığını gösteren, manyetik bir parçadır film.

Bad Actors (Dogma 16). Yönetmen: Shaun Monson / Oynayanlar: Jonas Mayabb (Açık-göz), Nikki Crosby (Oyuncu), Amy Dowd (Manken), Paul Witten (Tombul), Cissy Wellman (Sirk Sunucusu), Shaun Monson (İzleyici), Anjeanette Carter (Genç), Chester Maple (Palyaço), Nawzat Kattan (Ürkek Biri), David Ivers (Esnaf) /Immortal Pictures (2000), Renkli / Link: www.badactors.net

Hollywood'un eski bir oyunculuk dersliğinde, iyi oyuncu olmak için çalışan on kötü oyuncunun bir günü... Oyunculuk için gereken bilgileri öğretemeyen şen şakrak bir öğretmen, olağanüstü oynayan 'kötü oyuncular'; izleyiciye, derslikteki yaşama katılma

duygusu veren; bir yanıyla eğlendirici, diğer yanıyla da, senaryonun değil, doğaçlamanın ön plana çıktığı bir biçem denemesi *Bad Actors...*

Reunion (Dogma 17). Yönetmen: Leif Tilden / Senaryo: Kimberly Shane O'Hara / Görüntü Yönetmeni: Patricia Van Over / Oynayanlar: Billy Wirth (Brad), Jennifer Rubin (Jeanie), Corey Glover (Ty), Rainer Judd (Mindy), Marlene Forte (Margaret), Dwier Brown (Patrick), Andres Faucher (JC), David Berón (Roger), Steven Gilborn (George) / Kimberly Shane O'Hara and Eric M. Klein (ABD - 2001), Dram, Renkli / Link: www.reunion81.com

Mezun olduktan sonra, kimileri kasabadan ayrılan, kimileri aynı kasabada yaşayan bir arkadaş grubunun yirmi yıl sonraki buluşmasını anlatır *Reunion*. Geçen yirmi yıllık süreçte herbiri umdukları ya da olmak istediklerine ulaştı mı? Nasıl yaşadılar, aşık oldular mı?.. Bunları öğrenmenin hiç gereği yok... Herkes önceden tanıdıkları kişidir onlar için... Oyuncular ve olaylar arasında doğal bir yaşam sergilenir filmde. İzleyicilere düşen görev ise filmin gerisindeki öyküyü yakalamak.

Resin / Send in the Clowns (Dogma 23). Yönetmen: Vladimir Gyorski, Steven Sobel / Senaryo: Steven Sobel / Özgün Müzik: Dogma / Görüntü Yönetmeni: Brent Meeske / Oynayanlar: Mia Kelly (Sira), Michael Glazer (Glazer), Brandon Beckner (Narc), Charles Nort, Phil Cohn, Michael Dong (Arkadaş), Daniel Figler (Savcı), Rudy Ruggiero (Dedektif), Rick Seigel (Randy), Jeanie Wa (Savcı) / Steve Sobel Organic Film (2001), Renkli, 87 dak. / Link : www.resin-themovie.com

İlk kez girdiği cezaevinde ummadığı şeylerle karşılaşınca, yeni bir başlangıç yapıp özgür

yaşamak isteğindeki bir uyuşturucu satıcısının öyküsü... Bu isteğe ulaşmaya tek engel ise, kötü niyetli yasal sistem. Bu durumda, yaşamı sürdürmenin tek yolu... ancak hırsızlık... Tarafsız olamayan işleyişiyle, California ceza yasalarının trajik saçmalıklarını açıkça ortaya koyan başarılı bir yapım *Resin*. Oyunun içine giren kamera, sistemin üniformalı gücünün kurnaz girişimlerine karşı savaşıyor, bu gücün karşısında kesinlikle şansı olmayan, kendisini anlatamayan gençliği çerçeveler, unutulmaz bir insanlık portresi çizer. Yalınlık, paradokslar, yanulsamayı yok edici uygulamayla yaratılan uzaklık... Kurallarının tam anlamıyla uygulandığı ilk Amerikan Dogma 95 filmi *Resin*..

Security, Colorado (Dogma 24). Yönetmen: Andrew Gillis/ Görüntü Yönetmeni: Steve Pedulla, Patricio Suarez / Oynayanlar: Karen Felber (Karen) / Grammar Rodeo Ltd. (2001), Dram, Renkli.

Belgeselci bir tavırla VHS kamera ile çekilen bir film *Security, Colorado*. Görüntüde yalnızca bir kadın oyuncu... Bu oyuncunun da, kamera karşısında tüm çılgınlığıyla oynanması dışında hiç bir çıkış yolu yok...

Converging with Angels (Dogma 25). Yönetmen: Michael Sorenson / Senaryo: Alija Sighvatsson, Michael Sorenson / Oynayanlar: Melissa Muniz (Allison Campbell), Robert Tobin (Dylan Thomas), Lisa Hunter (Luci Hanson), Anne Mayer (Carleen Dorsett), Joan Perniconi (Angela Fiore), Ron Meyer (Karel Heileman), Abu Ansari (Gabriel Doqui)... / Artistry & Rhythm Filmworks (2002), Dram.

Parasal sıkıntı çeken, ahlak ve ruhsal çöküntüdeki genç kadın Allison Campbell, kurtuluşunu ancak parasal açıdan güçlü olmakla sağlayacaktır. Duygusal incinmeler yaşayan,

vesveseli Allison, barda içki içen sex işçisi Dylan Thomas'ı güvenliği, mutluluğu ve geleceği için ideal biri olarak görür. Ama çok geçmeden önceki yaşamlarının acı gerçekleriyle karşı karşıya gelirler.

The Sparkle Room (Dogma 26). Yönetmen: Alex McAulay / Yapım: Voltage (ABD)

Come Now (Dogma 27). (ABD)

The Bread Basket (Dogma 29). Yönetmen: Matthew Biancaniello / Görüntü Yönetmeni: William M. Miller / Oynayanlar: Matt Biancaniello.(Harry Klee), Sara Berkowitz (Kelly) / My way of the Highway Films (2002) Renkli.

Miss Julie (Bayan Julie). Yönetmen: Mike Figgis / Senaryo: August Strindberg'in *Fröken Julie* adlı oyunundan Helen Cooper / Özgün Müzik: Mike Figgis / Görüntü Yönetmeni: Benoît Delhomme / Oynayanlar: Saffron Burrows (Miss Julie), Peter Mullan (Jean), Maria Doyle Kennedy (Christine); Uşaklar ve Hizmetçiler... Müzisyenler... / Moonstone Entertainment - Red Mullet Productions (1999), Renkli 103 dak.

Özellikle gerilimli kadın-erkek ilişkilerini konu edinir Mike Figgis. *Miss Julie (Bayan Julie)*'de, gergin, karanlık ve çoğu zaman saldırgan, sınıflararası aşkı ve kadının rezil edilişi anlatan İsveçli yazar August Strindberg'in tiyatro oyununun etkileyici bir çalışması... 1894 kuzey İsveç'te yaz dönümü gecesini... Soylu kişinin, baskın kızı Julie, uşak ve hizmetçilerin partisinde dansetmeyi 'lütfen' kabul eder. Julie, bilgili, iyi konuşan ama saygısız uşak Jean'ın ilgisini çeker. Hizmetçi Christine ile nişanlı olan Jean, tüm gece boyunca Julie ile konuşur. Günün doğmasına yakın denetimini yitiren ve savaşım gücü azalan soylu Julie ile uşak

Jean'ın birlikteliği, birden sınıfsal ayrımı da ortaya çıkartan cinsellik savaşına dönüşür. Savaşı yitiren, sınıfı gibi, Julie'dir. Sınıf zincirleri kırılır, Jean ve Julie birlikte İsveç'ten ayrılır. Tümü tek mekanda -mutfakta- geçen ve Dogma 95 kurallarına uyularak el kamesıyla çekilen, sevecenlikten öfkeye, aşktan nefrete geçişleri başarıyla uygulayan biçimiyle, uyarlandığı yapıtın özünü yakalayan bir film *Miss Julie*...

Arjantin

Fuckland (Dogma 8). Yönetmen: José Luis Marquès / Senaryo: José Luis Marquès / Özgün Müzik: Sergio Figueroa / Görüntü Yönetmeni: Alejandro Hartman, José Luis Marquès, Guillermo Naistat, Fabián Stratas / Oynayanlar: Fabián Stratas, Camilla Heaney / Atomic Film S S.A. (2000), Dram, Renkli, 85 dak. / Link : www.fuckland.com.ar

Fabián, düğünlerden, doğum günlerinden ve Musevi sünnet düğünlerinden geçimini sağlayan Buenos Aires'li hokkabaz ve sihirbaz... El kamerasıyla filmler de çeker kendince. Falkland Adası için yurtsever bir planı vardır : İngiliz kadınlarını hamile bırakmak... Yılda 500 Arjantinli erkek bu işi yaparsa, ada gelecekte iki kültürün ortak çocuklarıyla dolacaktır... Stanley gününde, ilk ilişki için araştırma yapar Fabián. Kilisede gördüğü Camila ile ilk bağlantıyı sağlar bakışlarıyla... İnternet aracılığıyla ikinci bağlantı... İçki içmek için buluşurlar, akşam yemeği yerler. Daha sonra penguenlere ve 1982'deki savaş alanını gezerler. Fabián eve döner, Dogma 95 filmini kurgularken, Camila'dan son bir ileti alır.

Belçika

Strass (Dogma 20). Yönetmen: Vincent Lannoo / Senaryo: Vincent Lannoo / Görüntü Yönetmeni: Gilles Bissot / Oynayanlar: Pierre Lekeux (Pierre Radowsky), Carlo Ferrante

(Müdür), H  l  ne Ramet (H  l  ne), Lionel Bourguet (Lionel), J  r  me Le Maire, Mimoun Yousfi... / Dadowsky Film (2001), Renkli, 70 dak.

Tiyatro d  nyasının başat durumlarını, tiyatro okulu  ğrencilerinin öğretmenleri, yöneticileri ile ilişkileri, bunalımları ve sınav rekabetleri vs...  er evesinde yansıtan, yarı belgesel özellikli bir film.

Fransa

Lovers (Dogma 5). Yönetmen: Jean-Marc Barr/ Senaryo: Pascal Arnold, Jean-Marc Barr/ Müzik: Irina Decermic / Görüntü Yönetmeni: Jean-Marc Barr/ Oynayanlar:  lodie Bouchez (Jeanne), Sergej Trifunovic (Dragan), Jean-Christophe Bouvet, Irina Decermic, Philippe Duquesne, Thibault de Montalembert, Dragan Nikolic, Genevi ve Page/ TF1 International (Fran1999), Romantik Dram, Renkli, 96 dak.

Bir Fransız kadın ve yasadışı yollarla Paris'e gelen bir Yugoslav erkeğın aşkı. Dragan, Jeanne ile çalıştığı kitapçıda tanışır. İlk günün gecesini birlikte geçiren çift, sonraları tutkulu bir ilişki yaşamaya başlar. Tek sorun, Dragan'ın Fransa'ya yasadışı yoldan geldiğini Jeanne'e söylememesi. Bir denetim sırasında bu durum ortaya çıkar,   gün içinden Fransa'dan ayrılması istenir Dragan'dan.  lodie Bouchez'in yakın çekimleri ve Paris'ten güzel fotoğraflarla akan olaysız bir film.

Güney Kore

Interview / Intyebyu (Dogma 7). Yönetmen: Daniel Hyuk Byun/ Senaryo: Hyuk Byun, Jinwan Jeong/ Oynayanlar: Jung-Jae Lee (Eun-seok), Eun-ha Shim (Yeong-heui), Jae-hyeon Jo, Min-jung Kweon, Ho-il Jang, Charlotte Becquin, Sang Mi Chu (Oyuncu)/ Cine 2000

Production (2000), Romantik Dram, Renkli, 107 dak.

Interview,   konu çerçevesinde geliştirilen, epizodik bir bi emde kurgulanan, Dogma 95 ekseninde bir Güney Kore filmi. Yaşam ve aşk konusunda belgesel yapmak isteyen yönetmen Eun-Seok'un, çekime ilişkin film ekibiyle konuşmaları... 'Kamera ve Adam': Eun-Seok, yapmayı düşündüğü film için, çeşitli kişilerle kamerası aracılığıyla konuşarak 'gerçek yaşam' ve 'aşk' öyküleri toplaması... Eun-Seok'un ilgisini çeken Yeong-heui adlı güzel Yeong-heui'ye aşık olmasıyla oluşan bir öykü -film yapımcısının  yk s  -'Kadın Kamerada': Yeong-heui kameraya yüreğini açar: "Adım Yeong-heui, 27 yaşındayım. dans ederim..." Yeong-heui'nin, askerde olan erkek arkadaşı vardır. Eun-Seok, Yeong-heui ile herhangi biriyle konuştuğu gibi değil, sevgilisi olarak konuşmaya başlar. Kamera, Yeong-heui'nin konuşması ve devinimlerinde karanlıkta kalan kimi duygularını görür. *Interview*, bilindik türlerin dışında, kişisel bir yansıma daha çok, iki başrol oyuncusunun derin duyguları yansıtan oyunculuğuyla gizemli bir film.

İspanya

Once Upon Another Time / Erase otra vez (Dogma 22). Yönetmen: Juan Pinz s/ Senaryo: Juan Pinz s/ Müzik: Juan Sueiro/ Görüntü Yönetmeni: Gerardo Moschioni, Tote Trenas/ Oynayanlar: Monti Casti neiras (Rosendo), Pilar Saavedra (Beatriz), Vicente de Souza (Lucas), Mara S nchez (Patricia), Victor Mosqueira (Nacho), Isabel Vallejo (Loreto), Marcos Orsi (Bruno).../ Atlantico Films (2000), Güldürü, 93 dak./ Link: <http://www.atlanticofilms.com/>

İlk İspanyol Dogma 95 filmi. Üniversitedeyken birlikte proje yapan bir arkadaş grubu, on yıl sonra, geçmişi ve bir arada olmadıkla-

rı zamanı gözden geçirmek için buluşmayı kararlaştırır. Şimdiye değin, neler yaptılar? Mutlu oldular mı? Gerçek durum nedir? Buluştukları hafta sonu, çıkan anlaşmazlık, her birinin çok iyi ve çok kötü yanlarını ortaya koyar fazlasıyla.

Dias de Boda (Dogma 30). Yönetmen: Juan Pinzás / Senaryo: Juan Pinzás / Özgün Müzik: Juan Manuel Sueiro/ Görüntü Yönetmeni: Gerardo Moschioni/ Oynayanlar: Monti Castiñeiras.(Rosendo), Comba Campoy. (Sonia), Ernesto Chao (Alejandro), Belén Constenla (Josefina), Rosa Álvarez (Rosa), Pilar Saavedra (Beatriz), Miguel Insua (Nacho).../ Atlantico Films (2002), Drama, Renkli, 90 dak.

Unutulan ve rahatsız edici birçok gerçeğin ortaya çıktığı bir kutlama partisi... İlk Dogma 95 filmi *Festen (Şölen)*'in konusu bu. Dias De Boda'nın da konusu aynı: unutulmuş ve rahatsız edici birçok gerçeğin ortaya çıktığı bir kutlama partisi... Özensizliğiyle, gülmeceyle *Festen (Şölen)*'in yeni bir kopyası. *Festen*'den ayrılan yanı ise bir evlenme töreni partisi olması... Erkek sevgilisinin, partiye katılmasıyla, damadın eşcinsel olduğunu kayınpederinden saklamaya çalışması... Lesbilen Hala... Tutkulu eski çiftler... Paldır küldür espriler...

El Desnlace (Dogma 31). Yönetmen: Juan Pinzás / Atlantico Films (İspanya)

İsveç

Babylon (Dogma 9). Yönetmen: Vladan Zdravkovic / (2001)

İsviçre

Roy Ride (Dogma 14). Yönetmen: Martin Rengel/ Görüntü Yönetmeni: Marco Barberi/ Oynayanlar: Yangzom Brauen (Lola), Agnes Dünneisen, Sebastian Hölz (Andi), André

Jung (Daniel'in Üveybabası), Claudia Knabenhans (Sandra), Charlotte Schwab (Sandra'nın Annesi), Stephan Krauer (Max), Andri Zehnder (Daniel), Elisabeth Niederer (Daniel'in Annesi), / Abrakadabra Films AG (2001), Almanca, Renkli, 90 dak.

İtalya

Diapason (Dogma 11). Yönetmen: Antonio Domenici / Oynayanlar: David D'Ingeo, Melanie Gerren, Lea Gramsdorff (Kendisi), Magdalena Grochowska, Angelo Infanti (Marcello), Nicola Siri, Alex Van Damme / Flying Movies s.r.l. (İtalya - 2001), Dram, 90 dak. / Link: www.minervapictures.com ve www.rarovideo.com

Cosi x Caso (Dogma 35). Yönetmen: Cristiano Ceriello/ CinemaDistriBuzione.com and Cristiano Ceriello (İtalya)/ Link: www.cinemadistribuzione.com

İzlanda

Noi Albinoi (Buzdan Hayaller). Yönetmen: Dagur Kari/ Senaryo: Dagur Kari/ Müzik: Slowblow/ Görüntü Yönetmeni: Rasmus Videbaek/ Oynayanlar: Tomas Lemarquis (Noi), Throstur Leo Gunnarsson (Kiddi), Elin Hansdottir (Iris), Anna Fridriksdóttir (Lina), Gerard Lemarquis (Fransızca Öğretmeni), Guamundur Ólafsson (Noi'nin Öğretmeni) / (2003), 89 dak.

Dagur Kari'nin ilk film *Albino Noi*. Filmin geçtiği yer: İzlanda'nın soğuk, kar yağdığında dış dünya ile bağları kopan bir kasabası... Kendine özgü gülmece dolu bir dille anlatılan taşra yaşamının çıkışsızlığına saplanan, çok özel bir kişiliğin çelişkileri... Bir Albino olan Noi on yedi yaşında zeki, keskin gülmece anlayışlı, değişken davranışlı özel bir genç. Noi'nin okul da olsun, dışarı da olsun çevresiyle ilişkileri sorunludur; herşeye baş kaldırır. Bu soğuk ülkede Noi'nin içini ısıtan

tek şey, benzin istasyonunda tanıştığı Iris'le duygusal yakınlaşma. Noi ve Iris bu soğuk adadan ayrılmak için ellerinden gelen ne varsa yapmaya hazırdır...

Macaristan

Rengeteg (Orman). Yönetmen: Benedek Fliegauf/ Senaryo: Benedek Fliegauf/ Müzik: Tamás Zányi/ Görüntü Yönetmeni: Zoltán Lovasi/ Oynayanlar: Barbara Csonka, Katalin Vörös, Péter Pfening, Barbara Thurzo, Balint Kenyeres, Rita Braun, Lajos Szakács, Dr. Dusán Vitanovics, Ilka Sós, Fanni Szoljer/ Inforg Studio (Judit Stalter, András Muhi) (2003), Macarca, Renkli, 95 dak.

"Hepimiz devamlı rol yapıyoruz ve benim ilgimi çeken, birden bir şeyin rol yapmayı sürdürmeyi olanaksız kıldığı anlar. Bu bunalım anlarında gerçek kimliğimiz ortaya çıkar, özgüvenimiz yok olur ve yaşamda en çok korktuğumuz gerçeğe karşı karşıya kalırız: Aslında hepimiz, korkusunu saklamaya çalışan ufak çocuklarız. İşte bu anları görünür kılan bir film yapmak istedim." der Benedek Fliegauf, Dogma 95 kurallarını uygulayarak çektiği film için.

Bir adam köpeğini neden hiç tanımadığı bir insanın evine bırakır?.. İnsanlar evlerine geceleri konuşan yaratıkları niçin sokmama-lı?.. Öz kızının bedenini hem kışkırtıcı, hem de tiksindirici bulan baba ne yapmalı?.. Bir garson neden bir balığın midesinde neden bulunsun?.. Ölen arkadaşına giden adam yanında ne götürmeli?.. Giderek, yıllar önce, hiç iz bırakmadan yiten sadist anneannesine benzediğini ayırdına varan genç kadın ne yapmalı?.. Her şeyini kağıt öğütücüsünden geçirerek yok eden adama ne denir?.. Bunlar, karanlıkta yolunu bulmaya çalışan Rengeteg (Orman) filminin kişilikleri. Benedek Fliegauf'un, günlük yaşam içinden kişileriyle ama oldukça garip yedi öyküyle, temelde sergilediği komünizm sonrası dönemi yaşayan Doğu Avrupa. (Bol ödüllü bir film.)

Şili

Residencia (Dogma 33). Yönetmen: Artemio Espinosa Mc./ Nuevo-Extremo Cine Tv Digital (Şili) / Link : www.dogme95.cl

Kaynakça

- AKAR, Recep, http://members.tripod.com/sineclup/Lars_Von_Trier.htm Erbett, Roger. 'Zentropa' 1992 (<http://imdb.com/title/tt0101829> -External reviews).
- ERKAN, Yavuz. Altyazı Aylık Sinema Dergisi, Ocak 2003
- EVREN, Burçak. Dünya Sinema Sanayii, Timaş Yayınları 1997
- GÜVEMLİ, Zahir. Sinema Tarihi, Varlık Yay., sayı: 790, Ekim 1960, ss. 45-49
- ŞAHİN, Süleyman. 'Epidemic', Sinemasal Dergisi, sayı: 2, kış 1998.
- TAŞÇIYAN, Alin. 'Dogvill', <http://www.milliyet.com.tr/content/sinema/sin008/sinema47.html>
- İstanbul Film Festivali katalogları (1992- 1998-1999).
- Dergiler : Altyazı, Beyaz Perde, Hürriyet Gösteri, Milliyet Sanat Dergisi
- Radikal Gazetesi, Kültür-Sanat, 23 Şubat 1999
- Ana Britannica, Ana Yayın. ve Sanat Ürünl. Paz. A.Ş. Yay., Cilt 7, İstanbul, 1986-1987.
- <http://www.aksiyon.com.tr/detay.php?id=11137>
- <http://www.beyazperde.com/sinekritik/638>
- http://www.birfilm.com/films/film_id13.asp

- [http://www.bomis.com/rings/dogme95+Chetzemoka%27s+Curse+\(Dogma+:+10\)+&hl=tr&ie=UTF-8&inlang=tr](http://www.bomis.com/rings/dogme95+Chetzemoka%27s+Curse+(Dogma+:+10)+&hl=tr&ie=UTF-8&inlang=tr)
- <http://www.brightlightsfilm.com/28/dogme1.html>.
- <http://www.dancerinthedarkmovie.com> (resmi site)
- http://www.denmark.org/mermaid_Mar97/Cinema.html.
- <http://www.dogme95.dk>.
- <http://www.imdb.com>.
- http://www.kamera.co.uk/books/purity_and_provocation_dogme_95.php.
- <http://www.milliyet.com.tr/content/sinema/sin008/sinema47.html>
- <http://www.milliyet.com.tr/index.asp> 13 Aralık 2003
- <http://www.mynet.com/>
- <http://www.nga.gov/programs/flmdenmark.htm>.
- http://www.radikal.com.tr/veriler/2002/01/22/haber_27030.php
- http://www.sinefil.org/yazilar/yazi.php%3Fid%3D1+%22&hl=tr&lr=lang_tr&ie=UTF-8
- <http://www.sinemafanatik.com/eskifilmler2/dancerinthedark.html>
- <http://www.6bears.com/dogma951.html>.
- <http://www.sonyclassics.com/mifune/dogma95-3.html>.
- <http://www.stud.u-szeged.hu/Papp.Vivien.Aniko/essay.html>.
- <http://www.um.dk/english/search/>
- <http://www.vatanim.com.tr/>